

KL-1631

Seat No. _____

M. A. (Sem. - IV) Examination

April / May - 2013

Sanskrit : Paper - 403

(रघुवंश - सर्ग - २, भाषाविज्ञान, संस्कृत गद्य)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) कोष्ठपश्च भे श्लोकोनुं भाषांतर करो : ७
- (१) स कीचकैर्मारुतपूर्णरन्ध्रैः कूजद्विरापादितवंशकृत्यम्।
शुश्राव कुंजेषु यशः स्वमुच्चैरुद्रीयमानं वनदेवताभिः ॥
- (२) तदीयमाक्रन्दितमार्तसाधोर्गुहानिबद्धप्रतिशब्ददीर्घम्।
रश्मिष्विवादाय नगेन्द्रसक्तां निवर्तयामास नृपस्य दृष्टिम् ॥
- (३) तस्यालमेषा क्षुधितस्य तृप्तयै प्रदिष्टकाला परमेश्वरेण।
उपस्थिता शोणितपारणा में सुरद्विषश्चान्द्रमसी सुधेव ॥
- (४) स नन्दिनीस्तन्यमनिन्दितात्मा सद्वत्सलो वत्सहुतावशेषम्।
पपौ वसिष्ठेन कृताभ्यनुज्ञाः शुभ्र यशो मूर्तमिवातितृष्णः ॥
- (ब) कोष्ठ पश्च भे ससंदर्भ सभज्ञवो : ७
- (१) श्रद्धेव साक्षाद्विधिनोपपन्ना।
- (२) राजा स्वतेजोमिरदह्यतान्तर्भोगीव मन्त्रौषधिरुद्धवीर्यः।
- (३) शस्त्रेण रक्ष्यं यदशक्यरक्षं न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति।
- (४) क्षतात्फिल त्रायत इत्युदग्रः क्षत्रस्य शब्दो भुवनेषु रूढः।
- २ महाकाव्यना लक्षणा जशावी रघुवंशनुं महाकाव्य तरीके मूल्यांकन करो. १४
अथवा
- २ गभे ते भे टूंकनोंध लपो : १४
- (१) दिलीप परीक्षा
- (२) नन्दिनी प्रसाद
- (३) रघुवंशम् शीर्षक
- (४) सिंह - पात्रालेपन.

उ ध्वनिपरिवर्तनना कारणो सविस्तर ययो. २०

अथवा

उ गमे ते बे टूंकनोंध लपो : २०

- (१) भाषानी विशेषताओ
- (२) भाषाविज्ञान अने व्याकरण
- (३) वैदिक संस्कृत - लौकिक संस्कृत
- (४) कोलित्जनो नियम.

४ आपेल संस्कृत गद्यखंडने आधारे प्रश्नोना जवाब आपो : १२

देवी। तरुणीभूता वत्सा राज्यश्रीः। एतंदीया गुणवत्तेव क्षणमपि हृदयान्नापयाति मे चिन्ता। यौवनारम्भ एव च कन्यकानामिन्धनीभवन्ति पितरः सन्तापानलस्य। हृदयमन्धकारयति मे दिवसमिव पयोधरोन्तितरस्याः। केनापि कृता धर्म्या नाभिमता में स्थिति यदङ्गसंभूतान्यपरित्याज्यान्य-पत्यकान्यकाण्ड एवागत्यासस्तुतैः नीयन्ते। सेयं सर्वाभिभाविनी शोकाग्नेदाहे शक्ति यदपत्यत्वे समाने जातायां दुहितरि दूयन्ते सन्तः। एतदर्थं जन्मकाल एव कन्यकाभ्यः प्रयच्छन्ति सलिलमश्रुभिः साधवः। को हि नाम सहते विरहमपत्यानाम्। यथा यथा समापतन्ति दूता वराणां वराकी लज्जमानेव चिन्ता तथा तथा नितरां प्रवशति में हृदयम्। प्रायेण च सत्स्वप्यन्येषु वरगुणेष्वभिजनमेवानुरुध्यन्ते धीमन्तः।

प्रश्नाः

- (१) केन हेतुना पितुः हृदयम् अन्धकारमयम् भवति ?
- (२) का धर्म्या स्थितिः किमर्थं च वक्तुः न अभिमता ?
- (३) दुहितुः जन्मकाले साधवः किं कुर्वन्ति ?
- (४) वराणां दूतेषु समापत्सु किं भवति ?
- (५) धीमन्तः वरगुणेषु कम् अनुरुध्यन्ते ?

५ आपेल विकल्पभांथी सायो विकल्प शोधीने लपो : १०

(१) रघुवंशनो बीजो सर्ग कथा छंदभां रथायेल छे ?

(A) अनुष्टुप	(B) उपजाति
(C) गायत्री	(D) भाषिनी

- (૨) કવિએ દિલીપ રાજા માટે કયું વિશેષણ વાપર્યું છે ?
 (A) યશોરાજ (B) યશોવિજય
 (C) યશોધન (D) યશોસ્તંભ
- (૩) સિંહના મતે નીચેનામાંથી કઈ વસ્તુ મહામૂલી નથી ?
 (A) સુંદરપત્ની (B) એક્યકીશાસન
 (C) સોહામણું શરીર (D) નવયૌવન
- (૪) રઘુવંશના બીજા સર્ગની શ્લોકસંખ્યા જણાવો.
 (A) ૭૫ (B) ૭૦
 (C) ૬૫ (D) ૬૦
- (૫) કાલિદાસને ભારતના શેક્સપિઅર કોણે કહ્યા છે ?
 (A) કવિ ગેટે (B) ડૉ. કીથ
 (C) મોનિયર વિલિયમ (D) સરવિલિયમ જોન્સ
- (૬) 'જે વાણીથી વ્યક્ત થાય છે તે ભાષા' - એમ કોણે કહ્યું છે ?
 (A) પતંજલિ (B) યાસ્ક
 (C) પાણિનિ (D) ભર્તૃહરિ
- (૭) સંપર્ક સિદ્ધાંતના પ્રતિપાદક કોણ મનાય છે ?
 (A) સ્વિટ (B) પ્લેટો
 (C) ટેવેઝ (D) સ્વસેન
- (૮) 'બધા જ નામો ક્રિયાપદમાંથી જન્મ્યા છે.' - આ સિદ્ધાંત કોનો છે ?
 (A) કાત્યાયન (B) યાસ્ક
 (C) પતંજલિ (D) પાણિનિ
- (૯) ધ્વનિપરિવર્તનનો નિયમોના બીજા કોણે રોખ્યા ?
 (A) બોપ (B) મેક્સમૂલર
 (C) વ્હિટની (D) શ્લેગલ
- (૧૦) લૌકિક સંસ્કૃત ભાષા કેવી ભાષા છે ?
 (A) બલાઘાત પ્રધાન (B) સ્વર પ્રધાન
 (C) વિભક્તિ પ્રધાન (D) શબ્દ પ્રધાન